

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК СТАТЕЙ VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МИСТЕЦЬКА ОСВІТА: ПОШУКИ ТА ВІДКРИТТЯ

22–23 жовтня 2020 року

II частина

TIME OF ART EDUCATION
COLLECTION OF ARTICLES VIII OF THE ALL-UKRAINIAN SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE
ART EDUCATION: SEARCH AND DISCOVERY

Харків 2020

УДК 37.032

ББК 85я43

Ч-24

Редакційна колегія

Фомін В.В. доктор педагогічних наук, доцент (гол. ред.)

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор

Матвєєва О.О. - доктор педагогічних наук, професор

Мартинюк Т.В. – доктор мистецтвознавства, професор

Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор

Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор

Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор

Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор

Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор

Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор

Бурма А.В. канд.пед. наук, доцент

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Протокол № 7 від 19.11.2020р.

У II частині збірника статей представлені матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мистецька освіта: пошуки та відкриття»:.. Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Мистецька освіта: пошуки та відкриття»: зб. статей VIII Всеукраїнської наук. - практ. конф., (22-23 жовтня, 2020) / заг. ред.В.В. Фомін– Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020, Ч-П. 169 с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал

Мова видання: українська, англійська

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2020

II СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ І ЗА КОРДОНОМ

УДК 784.9

Валентина Кузьмічова

канд. пед. наук, доцент
зав. кафедри вокальної культури і
сценічної майстерності вчителя

Богдан Нехайчук

Харківський національний педагогічний
Університет імені Г.С.Сковороди,
факультет мистецтв,
61М В група

ДЕЯКІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ В ЦЕНТРІ УДОСКОНАЛЕННЯ ВОКАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ОПЕРНИХ СПІВАКІВ ПРИ МІЛАНСЬКОМУ ОПЕРНОМУ ТЕАТРІ «LASCALA»

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент В.А.Кузьмічова

Анотація: У статті розглядаються деякі питання методики роботи зі співацьким голосом у центрі удосконалення вокального мистецтва співаків при міланському оперному театрі «LaScala». Зроблено аналіз основних засад методики удосконалення співацького голосу.

Ключові слова: італійська вокальна школа, вокальне мистецтво, методика роботи зі співацьким голосом, центр удосконалення вокального мистецтва оперних співаків при театрі «LaScala» (м. Мілан, Італія).

Annotation: The article considers some issues of methods of working with the singing voice at the Center for Improving the Vocal Art of Singers at the Milano Opera House "La Scala". The analysis of the basic principles of a technique of improvement of a singing voice is made.

Key words: Italian vocal school, vocal art, methods of working with the singing voice, center for improving the vocal art of opera singers at the La Scala Theater (Milano, Italy).

Постановка проблеми. Освіта в сучасному суспільстві є одним із важливих факторів. Певною мірою вона обумовлює розвиток людства. Саме тому пріоритетною справою для кожного вищого навчального закладу України є діяльність із підвищення освітнього рівня. Сьогодні музична освіта країни

II СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ І ЗА КОРДОНОМ

активно розвивається та удосконалюється. Еталоном виховання співацького голосу завжди була італійська вокальна школа в основі якої лежить мистецтво belcanto, що є органічним і основним її компонентом[1;3]. Традиції belcanto не втратили свої сили й до сьогоднішнього дня.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Серед широкого кола праць останніх років, присвячених проблемам роботи із співацьким голосом найбільшу увагу привертають праці В. Антонюк, В. Вотріної, Н. Гребенюк. Велике значення мають підручники «Історія вокального мистецтва» Б. Гнидя. «Питання теорії вокального мистецтва» І. Колодуб, монографії І. Герсамії «До проблеми психології творчості співця» та Н. Гребенюк «Вокально-виконавська творчість: психолого-педагогічний та мистецтвознавчий аспекти»; книги Д. Євтушенко «Роздуми про голос» і «Питання вокальної педагогіки: Історія, теорія, практика» (спільно з М. Михайловим-Сидоровим); дослідження О. Стахевича «Вокальне мистецтво Західної Європи: творчість, виконання, педагогіка»; «Про співвідношення мовної і музичної інтонації у вокальному виконанні (до питання виконання іншомовної вокальної музики)». Певний інтерес викликають наукові здобутки Г. Данканич, Д. Оленюк, Ю. Станішевського та ін. Проте, у сфері професійного вокального мистецтва, ще недостатньо висвітлені питання методики удосконалення співацького голосу. Саме тому, актуальність нашої теми ми вважаємо незаперечною [1; 2; 5].

Мета статті полягає у висвітленні основних положень та принципів методики постановки співацького голосу видатних італійських вокальних педагогів – викладачів центру удосконалення вокального мистецтва співаків при міланському оперному театрі «LaScala».

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження.Ф. Ламперті, Л. Аверса, Дж. Гальвані, Б. Кореллі та інші педагоги розробили методичні принципи, які розвиваючись та збагачуючись, стали основою навчання та виховання співаків і в наш час. Основні поради зводились до наступного: «звук на опорі», костоабдомінальний (грудо-черевний) тип дихання, відпрацювання вібраційних відчуттів в області «маски», які є індикатором «політності» звуку.

По справжньому якісний, а тому ефективний продукт співу за методикою «belcanto» сьогодні можуть створювати лише професіонали – вокалісти високого рівня. Саме такий рівень забезпечує центр вдосконалення молодих оперних співаків при Міланському театрі «LaScala».

Класична технічна обробка голосу - яскрава відмінність італійських співаків, яка дозволяє їм панувати на оперній сцені багато століть. Класичне виховання голосу приводить всіх співаків до єдиного еталону італійського співацького звучання, до певної інструментальності голосу, що дозволяє італійським співакам виконувати ансамблі немов би в єдиному тембрі. Характерними й важливими якостями італійського співу є темброва насиченість співацького тону, рівність тембру на всьому діапазоні, свобода верхнього регістру, тривалість дихання, досконалість володіння кантиленою, швидкістю та іншими вокально-технічними засобами. Саме ці моменти, пов'язані з досягненням вірного професійного голосоутворення, є стилем італійської школи співу та інтерпретацією італійської музики, що здавна існує в Італії.

Центр удосконалення вокального мистецтва оперних співаків при міланському оперному театрі «LaScala» працює за методичними принципами таких видатних педагогів як маестро Дж. Барра, І. Корадетті, Р. Карозіо.

Зупинимося детальніше на деяких питаннях методики італійських педагогів. Найбільшу увагу педагоги центру приділяють диханню, рухам діафрагми під час співу. В основі співу лежить дихання, а саме – низьке дихання. Під час співу необхідно дихати лише вниз і тільки вниз. Не можна піднімати догори плечі, грудну клітину, оскільки це за таким співом стискається горло і дихання. Дихання повинно бути спокійним, без поштовхів. Але процес співу не зводиться лише до питання дихання. Саме тому маестро підкреслюють, що питання дихання поєднані зі звукоутворенням. Таким чином необхідно звертати увагу на опрацювання вірного співацького тону, на природне голосоутворення. Саме тому італійці звертають свою увагу на процес організації видиху, на вміння розподілити дихання, вести диханням звук, не штовхати звук диханням тощо [3].

II СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ І ЗА КОРДОНОМ

В основі педагогічного процесу маестро Дж. Барра та його колег лежать наступні принципи: щоденна, систематична, цілеспрямована праця над голосом (від перших кроків до закінчення кар'єри); постійний самоконтроль при співі як під час навчання, так і в період творчої діяльності, оскільки звуковий контроль – основа удосконалення співацьких навичок. Принцип постійного контролю стикається із принципом свідомості, коли співак свідомо контролює всі процеси голосоутворення. Маестро Дж. Барра наголошує на необхідності постійного прослуховування як видатних виконавців, так і початківців, аби розуміти чому та чи інша нота була зроблена погано чи добре. Наступним важливим принципом удосконалення співацького голосу є принцип поступовості та послідовності, оволодіння технікою співу потребує тривалого часу, великої поступовості, витримки та терпіння, голос росте повільно, в результаті вірних систематичних занять, форсування розвитку голосу неприпустиме, оскільки приводить до його руйнування. Найбільш корисними маестро вважає щоденні заняття на початку розвитку голосу та 2-3 рази на тиждень для вдосконалення співацьких навичок [1;3].

Процес виховання голосу є процесом стикання двох індивідуальностей: викладача та учня. Успіх формування голосу залежить не тільки від майстерності викладача, його досвіду, знань, але, насамперед, від всього комплексу даних самого учня. Маестро лише пропонує ті чи інші прийоми, настановлює на кращу координації, просить запам'ятати необхідні відчуття, але виконати їх, закріпити, засвоїти, відібрати найбільш необхідне може тільки сам учень. Тому вміння схопити, запам'ятати (тобто «чіпкість» учня) має першорядне значення. Необхідно також наголосити на важливому аспекті роботи викладача та учня: довіра до викладача, без якої неможливі результативні заняття. Педагоги центру удосконалення висловлюються за те, щоб перші рік-два занять були присвячені лише вправам та вокалізам, тобто суто технічній обробці голосу. Установка наступна: спочатку створити інструмент, потім на цій основі займатися творчими задачами [3; 4].

Великого значення надають маестро головному та грудному резонаторам. Тільки за їх участі голос звучить повноцінно, насичений обертонами та має гарний співацький тембр. Резонаторні явища не виробляються, вони виникають за умови вірного формування звуку. Для чоловічих голосів особливе значення має грудний резонатор, коли при співі співає корпус, отримується голос, насичений обертонами [1;3].

Маестро Дж. Барра та його колеги наголошують на виключно великому значенні фонетики мови, її впливу на голосоутворення, на співацьку функцію. Італійська мова (як і українська) відноситься до найбільш зручних для співу і є чудовим засобом вокального навчання, оскільки сприяє вірному звукоутворенню. Окрему увагу італійські педагоги приділяють необхідності для співака володіння широким оперним та камерним репертуаром (як приклад, маестро І. Корадетті виконував партії у 60 операх, Г. Семіонато – 70, С. Брускантіні – 120!)[3;4].

Всі італійські маестро одностайні в тому, що визначальним фактом у формуванні співака є не його природні здібності, а загальні психологічні якості – загальна музично-артистична обдарованість, цілеспрямованість, працелюбність, увага, спостережливість, розум тощо.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Центр удосконалення молодих оперних співаків при Міланському театрі «LaScala» працює за методиками Дж. Барра, І. Корадетті, Р. Карозіо. Завдяки класичній технічній обробці голосу італійські співаки яскраво виділяються й багато років панують на оперній сцені. Класичне виховання голосу приводить всіх співаків до єдиного еталону італійського співацького звучання, до певної інструментальності голосу, що дозволяє італійським співакам виконувати ансамблі немов би в єдиному тембрі. Характерними й важливими якостями італійського співу є темброва насиченість співацького тону, рівність тембру на всьому діапазоні, свобода верхнього регістру, тривалість дихання, досконалість володіння кантиленою, швидкістю та іншими вокально-технічними засобами. Досвід видатних італійських педагогів є надзвичайно корисним для сучасних

II СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ І ЗА КОРДОНОМ

учасників освітнього процесу. Впровадження методичних принципів італійської вокальної школи в процес навчання мистецтву співу є запорукою досягнення гарних результатів в справі оволодіння співацьким голосом.

Список використаних джерел

1. Гнидь Б.П. Історія вокального мистецтва / Б.В. Гнидь підручник., К., НМАУ, 1997. 320с.
2. Грищенко Ю.В. Провідні тенденції професійної вокальної підготовки в контексті завдань сучасної мистецької освіти // Зб. наук. праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). Бердянськ, 2010. №4. С.41–44.
3. Дмитриев Л. Б. Солисты театра Ла Скала о вокальном искусстве. Диалоги о технике пения / Л.Б. Дмитриев, М., 2002. 188с.
4. Кузьмічова В.А. Навчальний посібник з дисципліни «Методика викладання дисциплін за кваліфікацією (вокал)» Ч. І. Італійська вокальна школа: шлях від зародження до сучасності. Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2018. 44 с.
5. Мартиненко, І. (2020). Засоби діагностики навчальних успіхів студентів факультету мистецтв з диригентсько-хорових дисциплін («хорове аранжування»). Professional Art Education, 1(1), 36–42. <https://doi.org/10.34142/27091805.2020.1.01.06>
6. Хоффманн А. Е. Феномен бельканто первой половины XIX века: композиторское творчество, исполнительское искусство и вокальная педагогика: автореф. ... канд. искусствоведения по спец. 17.00.02 музыкальное искусство / А. Е. Хоффманн. М., 2008. 23 с.

ЗМІСТ

**I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИХОВАННЯ
ХУДОЖНЬО-ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ У ЗАКЛАДАХ
МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ**

Аліна Карпенко

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЛПРИЗМ»: КОЛО ОСНОВНИХ
ТЕРМІНІВ 3

Лариса Давидович

ХАРАКТЕРИСТИКА НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА..... 8

Марина Ткаченко

Аліна Карпенко

ЛПРИЗМ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСЕННОЇ ТРАДИЦІЇ ЯК МЕНТАЛЬНА
ОЗНАКА..... 14

Альона Лекарьова

ВЕРСТКА КНИГИ У ПОЛІГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ 19

Діана Дегтяр

ГЛОБАЛІЗМ ТА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНЕ СУСПІЛЬСТВО, ЇХ РОЛЬ У
СФЕРІ РОЗВИТКУ ДИЗАЙН ІНДУСТРІЇ 24

Владислава Гаврутенко

ШРИФТ ЯК ОБ'ЄКТ ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ 30

**II СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ І
ЗА КОРДОНОМ**

Валентина Кузьмічова

Богдан Нехайчук

ДЕЯКІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ В ЦЕНТРІ
УДОСКОНАЛЕННЯ ВОКАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ОПЕРНИХ СПІВАКІВ
ПРИ МІЛАНСЬКОМУ ОПЕРНОМУ ТЕАТРІ «LASCALA» 35

Анастасія Сенютіч

МОДА 50-ТИХ РОКІВ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА МОДУ СУЧАСНОСТІ..... 41